

TEKNİK MEVZUATIN UYGULANMASINDA PİYASA GÖZETİM VE DENETİMİ

Ürünlere İlişkin Teknik Mevzuatın Hazırlanması ve Uygulanmasına Dair 4703 sayılı kanun, 11 Temmuz 2001 gün ve 24459 sayılı Resmi Gazete'de yayımlanmış ve altı ay sonra 11 Ocak 2002'de yürürlüğe girmiştir. Kanunun amacı, ürünlerin piyasaya arzı, uygunluk değerlendirmesi, piyasa gözetim ve denetimine ait usul ve esasları belirlemek, böylece insan sağlığı, can ve mal güvenliği, çevre ve tüketicinin korunmasının sağlanmasıdır. Bu nedenle kanun, piyasaya güvenli ürün sunulmasını istemektedir. Güvenli ürün, temel gerekler (üründe en az olması gerekenler) bakımından azami ölçüde koruma sağlayan üründür. Üründe en azından olması gerekenler (temel gerekler) ürüne ait teknik düzenlemede belirtilir/belirtilmelidir. Kanuna göre teknik düzenleme, "Bir ürünün, ilgili idari hükümler de dahil olmak üzere, özellikleri, işleme ve üretim yöntemleri, bunlarla ilgili terminoloji, sembol ambalajlama, işaretleme, etiketleme ve uygunluk değerlendirmesi işlemleri hususlarında biri veya birkaçını belirten ve uyulması zorunlu olan her türlü düzenlemedir." (Ürün Yönetmelikleri, Şartnameler, Standartlar gibi). Örneğin; Makina Emniyeti Yönetmeliğinin, Ek : I'inde Temel Sağlık ve Güvenlik Kuralları; Basit Basıncılı Kaplar Yönetmeliğinin Çelik Kaplarda kullanılacak alaşımsız vasıflı çelikler için belirttiği özellikleri; Kazanlarda olması gereken verimler gibi.

Ürünlerin piyasaya sunulmadan önce, o ürün için yapılmış teknik düzenlemeye uygun olması gerekir. Uygunluğun sağlanmasında sorumluluk, üreticiye aittir. Kanunun düzenlenmesinde üretici ne yaparsa yapsın denilmemiş, uygunluk değerlendirilmesi için bir sistem getirilmiştir. Buna göre, bir yetkili kuruluş (ürünlere ilişkin mevzuat hazırlamaya ve yürütmeye yasal olarak yetkili bulunan ve bu Kanunu kendi görev alanında uygulayacak olan, Sanayi ve Ticaret Bakanlığı gibi) önce ürün için bir teknik düzenleme yapacaktır. Bu teknik düzenlemenin uygunluğunun test edilmesi, muayene edilmesi ve/veya bölgeselendirilmesine ilişkin faaliyette bulunacak kuruluşlar (kamu veya özel) oluşacaktır. Yetkili kuruluş, uygunluk değerlendirme faaliyetinde bulunanlar arasında kendi görev ve yetki alanında aynı faaliyetlerin yapılması için yetkilendirme yaparak Onaylanmış Kuruluşlar belli edilerek piyasaya güvenli ürün sunulması sağlanacaktır. Bu sistem, zaman zaman kullanılan ölme ... ölme yonca bitecek yorumu ile değerlendirilmemelidir. Bu sistemi uygulayan ülkelerde, örneğin; AB'de anılan binlerce örgüt insanlara hizmet etmektedir. Bizde niye olmasın. Nitekim, bizde de belirtilen kuruluşlar oluşmaktadır. Örneğin, Makina Mühendisleri Odası kendi uzmanlık alanına giren ürünler: Asansörler, Basit Basıncılı Kaplar, Basıncılı Ekipmanlar, Gaz Yakan Cihazlar, Yeni Sıcak Su Kazanları, Makinalar (Emniyet) için yaptığı girişimleri sonuçlandırmaktadır. Aynı amaçla yapılmış girişimler de vardır; İstanbul Kültür Üniversitesinin Yapı Malzemeleri, Türk Loyd'unun üretim yerleri, Çimento Müstahsilleri Birliği'nin çimento için uygunluk değerlendirme ve onaylanmış kuruluş olmak uğraşları bulunmaktadır.

Kanun (4703 sayılı), güvenli ürün üretilmesini sağlamak için getirdiği sistemin etkinliği yönünde piyasa gözetim ve denetim hükümleri içermektedir. 10. Madde de, "Piyasa gözetim ve denetimi, ilgili teknik düzenlemelerde ve/veya bu Kanun ve bu Kanunun uygulanmasına ilişkin Yönetmeliklerde belirtilen usul ve esaslar çerçevesinde yapılır. Bunlara ilişkin idari düzenlemeler yetkili kuruluşlarca hazırlanır." hükmü bulunmaktadır. Bu hükme dayanılarak

Çıkarılan yönetmelik'te (17 Ocak 2002 tarih ve 24643 sayılı Resmi Gazete), piyasa gözetim ve denetim usul olarak "denetlettirmek" (9. madde) yer almaktadır. Bu usul, yetkili kuruluşlarca çok önemli bir olanak getirmektedir. AB'ye uyum (insan için) kapsamında hazırlanmış ulusal programda, "piyasa gözetimi, denetimi ve uygunluk değerlendirme sistemi oluşturulacak ve işletilmeye başlatılacaktır" denilmektedir. (24 Temmuz 2003 gün ve 25178 mükerrer sayılı Resmi Gazete Sayfa : 99) Bu ilkenin uygulanabilmesi için, yetkili kuruluşların yetersiz olacaklarını kabul etmek ve denetlettirme olanağını kullanmaları, gerekir. Ne yapılmalı, ne yapılabilir yaklaşımı ile soruna bakıldığında öncelikle akla mühendisler gelmektedir. Bilgi ve örgütleri kendi alanlarında piyasa gözetim ve denetimi için etkin olacaktır. Örneğin makina mühendisliği alanında binlerce mühendis ve Oda örgütlülüğü kapsamında, 18 Őube, 50 İl, 32 İlçe'de olmak üzere 82 temsilcilik ve 20 Mesleki Denetim bürosu bulunmaktadır. Diğer mühendislik ve mimarlık alanları için de benzer dağılımla değerlendirme yapılabilir.

Piyasa gözetim ve denetimi ne getirecektir denerek bakılırsa, Kanun önemli yaptırımlar içermektedir: 11. maddeye göre, "kontrol sonucunda ürünün güvenli olmadığının tespit edilmesi halinde, masrafları üretici tarafından karşılanmak üzere, yetkili kuruluş;

a) rnn piyasaya arzının yasaklanmasını,

b) Piyasaya arz edilmiş olan ürünlerin toplanmasını

c) rnlerin güvenli hale getirilmesinin imkansız olduğu durumlarda, taşıdıkları risklere göre kısmen ya da tamamen bertaraf edilmesini,

d) (a), (b) ve (c) bentlerinde belirtilen önlemler

hakkında gerekli bilgilerin, masrafları üreticiden karşılanmak üzere, ülke genelinde dağıtımı yapılan iki gazete ile, ülke genelinde yayın yapan iki televizyon kanalında ilanı suretiyle, risk altındaki kişilere duyurulmasını, sağlar.

Risk altındaki kişilerin yerel yayın yapan gazete ve televizyon kanalları vasıtasıyla bilgilendirilmesinin mümkün olduğu durumlarda, bu duyuru yerel basın ve yayın organları yoluyla, risk altındaki kişilerin tespit edilebildiği durumlarda ise bu kişilerin doğrudan bilgilendirilmesi yoluyla yapılır.”